CSIW

Crisis Studies of the Islamic World
Vol.12, No.4, Autumn 2026

International sanctions against the Islamic Republic of Iran and changing power patterns in the West Asian region

behruz hatami[1] | mehdi khoshkhati[2] | malek zolghadr[3]

Received Date: 2024/12/03 Accept Date: 2025/02/25

Cite: hatami, B. khoshkhati, M. and zolghadr, M. (2026). International sanctions against the Islamic Republic of Iran and changing power patterns in the West Asian region. *Crisis Studies of the Islamic World*, *12*(4), 33-57.

DOI:

Abstract

The victory of the Islamic Revolution in 1357 and the developments after that put Iran on a path that has been increasingly in conflict with the interests of the West, especially the United States. The occupation of the American embassy and the development of nuclear and missile programs by Iran have been a pretext for the imposition of international sanctions by the United Nations, the European Union and the United States against this country. These sanctions were aimed at weakening Iran's economic and military power and forcing the country to reconsider its regional and international policies. This research has sought to answer the question by using the descriptive-analytical method to test hypotheses and library and survey tools to collect data, in addition to using the theory of international regimes, that What has been the role of international sanctions against the Islamic Republic of Iran on changing the balance of power in the West Asian region? The findings of the research indicate that the international sanctions against the Islamic Republic of Iran have caused major changes in Iran's military, economic and diplomatic policies in the West Asian region and fueled the increase in regional rivalries and tensions. Although these sanctions have had negative effects on Iran's economy, they have not been able to fully achieve the goals of the West towards this country and have led to an increase in geopolitical tensions in the region. On the other hand, the Islamic Republic of Iran, through diplomatic tools and informal networks and alternative ways, has somehow managed to reduce these pressures and continue its influence in the region. In addition, Despite the economic pressure caused by sanctions, the Islamic Republic of Iran has been able to play a key role in the regional equations of West Asia by strengthening its military power and continuing to support the axis of resistance in countries such as Iraq, Syria, Lebanon and Yemen. And continue to play a role as an influential actor in the region.

Keywords: International, sanctions, Islamic Republic of Iran, power models, West Asia region

[1]. PhD student in International Relations, Zanjan Branch, Islamic Azad University, Zanjan, Iran. hatamibehroz64@gmail.com

[2] . Assistant Professor, Department of International Relations, Zanjan Branch, Islamic Azad University, Zanjan, Iran. m.khoshkhati55@gmail.com (Corresponding author)

[3] . Assistant Professor, Department of International Relations, Zanjan Branch, Islamic Azad University, Zanjan, Iran. malekzolghadr@gmail.com

The Articles is published under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC-BY 4.0). See: https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/legalcode.en

International sanctions against the Islamic Republic of Iran have become one of the country's major foreign policy challenges since the victory of the Islamic Revolution in 1979. Following the occupation of the U.S. Embassy in Tehran, sanctions were imposed, and international pressure on the Islamic Republic gradually increased over time. These sanctions—implemented across various domains, including economic, financial, commercial, and military spheres—aimed to restrict Iran's access to international resources and exert pressure on the country to change its policies. In later years, Iran's nuclear and missile programs, as well as its expanding regional influence—particularly in defense of the Axis of Resistance—served as pretexts for intensifying and broadening the scope of these sanctions. The sanctions have primarily focused on economic and military instruments, with the goal of reducing the Islamic Republic of Iran's ability to influence regional and global equations.

Since the Islamic Republic of Iran is one of the key actors in the West Asia region, and sanctions directly affect the country's economic and military capabilities, examining the impact of international sanctions on changing power dynamics in West Asia is of particular importance. In a region where the balance of power among various actors is constantly shifting, any change in Iran's position can have far-reaching effects on power equations. Therefore, this issue has been one of the primary concerns motivating this study. Given the sensitivity of this topic and the complexities inherent in international and regional relations, examining these impacts requires precise and scientific analysis. This research aims to enrich existing resources and utilize its findings.

This article seeks to answer the following question: What impact have international sanctions against the Islamic Republic of Iran had on changing the balance of power patterns in the West Asia region?

The research findings indicate that international sanctions against Iran have caused major changes in the country's military, economic, and diplomatic policies in West Asia and have fueled regional rivalries and tensions. Although these sanctions have had negative effects on Iran's economy, they have not fully achieved the West's objectives regarding the country and have instead mostly led to increased geopolitical tensions in the region.

2. Method and Theoretical Framework

This research was conducted using a qualitative method with a descriptive-analytical approach. Data collection was carried out through library resources and specialized journals.

Historically, many issues concerning international regimes emerged in the 1970s. In this context, Stephen Krasner defined international regimes as sets of principles, rules, norms, and decision-making procedures around which actor expectations converge on specific issues, thereby enabling actors to fulfill their demands (Krasner, 1983: 2). In his view, international regimes sometimes manifest themselves in the form of global organizations and institutions, such as the International Atomic Energy Agency or the World Trade Organization, and sometimes in the form of sets of behaviors, discourses, and non-governmental organizations that embody a collection of norms and rules, such as the global human rights regime or the sanctions regime. These regimes create rules and norms that regulate or guide the behaviors of international actors and enable exchange, transaction, and interaction among them. These regimes emerge through a set of states and their interactions, interests, and security, with no central authority creating or dictating them.

The end of the Cold War marked the beginning of an era of various sanctions, which can be referred to as the "international regime of sanctions." The non-polarized international system after the Cold War, the capacity of the UN Charter, and the growing sophistication of international organizations have made it possible to propose international sanctions for international order. This system has moved toward producing principles, rules, and procedures that serve to institutionalize international sanctions in the form of an international regime.

3. Discourse

Sanctions have reflected changes in the international order and geopolitical approaches. As Iran’s role in the region expanded—along with its support for proxy groups such as Hezbollah and Hamas, and its involvement in the civil wars in Syria and Yemen—sanctions evolved from an economic tool into a complex mechanism to counter Iran’s geopolitical influence. Under these circumstances, sanctions were no longer limited to the nuclear issue but became part of the broader strategy of the West and its allies to contain Iran’s regional expansionism and control its hard and soft power in West Asia. Despite the 2015 nuclear agreement (JCPOA) and the lifting of some sanctions, the U.S. withdrawal from the agreement in 2018 and the reimposition of sanctions—especially severe economic sanctions—have significantly pressured Iran’s economy and affected its regional and global interactions.

West Asia is a sensitive region characterized by competition among powers such as Iran, Saudi Arabia, Israel, and Turkey. International sanctions (especially economic and military) have been imposed since 1979 with the aim of weakening Iran’s influence and capabilities.

Impacts of Sanctions on Iran:
Development of Asymmetric Strategies:

- Turning to proxy forces (Hezbollah, Houthis, Iraqi Shia groups)
- Use of cyber warfare and indirect operations at lower cost

Expansion of Regional Cooperation:

- Strengthening military relations with Iraq (training and equipping Iraqi forces)
- Strategic alliance with Syria (supporting the Assad government)
- Cooperation with Lebanese Hezbollah (becoming Lebanon's most powerful military actor)
- Military relations with Russia (coordination in the Syrian crisis)

Coalition-building with Extra-Regional Countries:

- Cooperation with Russia and China to meet economic and military needs
- Strengthening relations with Venezuela (oil, gas, defense, and sanctions evasion)
- Expanding influence in Africa (Sudan, Nigeria) through military and cultural assistance
- Strengthening Coalitions Opposed to Iran

Sanctions have bolstered regional cooperation against Iran:

- Increased Israel's relations with Arab countries (Abraham Accords with the UAE and Bahrain)
- Strengthened U.S. military presence in the region and advanced arms sales to Arab countries
- Creation of economic unions without the need for cooperation with Iran
- Impact on Support for Proxy Forces
- Reduced oil revenues → Relative weakening of financial support for proxy groups
- Increased domestic pressure to reduce military spending
- Turning to indirect methods (humanitarian and financial aid through intermediaries)

Development of Indigenous Weapons:

- Ballistic missiles and drones (Shahed family)
- Bavar 373 air defense system (similar to Russian S-300)
- Karrar tank and other armored equipment
- Reverse engineering of advanced foreign equipment.

4. Conclusion and Recommendations

Sanctions have also had profound effects on the power structure in the West Asia region. On the one hand, they have weakened Iran’s economy and reduced the country’s ability to provide financial and military resources to its proxy groups in the region. This economic weakening, along with diplomatic and military restrictions, has gradually affected Iran’s position as a regional actor and paved the way for changes in regional power dynamics. In this

process, other regional and extra-regional actors—such as Saudi Arabia, Israel, and the United States—have sought to fill the power vacuum created by Iran's limitations. On the other hand, sanctions have driven Iran to strengthen relations with extra-regional powers such as China and Russia. These countries have used Western sanctions as an opportunity to expand their influence in the region and have engaged in new economic and military interactions with Iran. This has led to a shift in traditional power balances in the region, particularly in strengthening the role of Russia and China in regional equations.

Furthermore, sanctions have caused Iran to adjust its foreign policy based on resistance and confrontation. Instead of weakening Iran's influence, these policies have, in a way, strengthened the country's hegemony in some regions, as Iran has used new tools to enhance its influence.

فصلنامه بحران پژوهی جهان اسلام

دوره ۱۲، شماره ۴، زمستان ۱۴۰۴

تحریم‌های بین‌المللی علیه جمهوری اسلامی ایران و تغییر الگوهای قدرت در منطقه غرب آسیا

بهروز حاتمی[۱] | مهدی خوش خطی[۲] | مالک ذوالقدر[۳]

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۹/۱۳ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۲/۰۷

استناد: حاتمی، بهروز. خوش خطی، مهدی و ذوالقدر، مالک. (۱۴۰۴). تحریم‌های بین‌المللی علیه جمهوری اسلامی ایران و تغییر الگوهای قدرت در منطقه غرب آسیا. *بحران پژوهی جهان اسلام*، ۱۲(۴)، ۵۷-۳۳.

DOI:

چکیده

پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷ و تحولات پس از آن، ایران را به مسیری هدایت کرد که به طور فزآینده‌ای در تضاد با منافع غرب، به ویژه آمریکا قرار گرفت. اشغال سفارت آمریکا و توسعه برنامه‌های هسته‌ای و موشکی توسط ایران، بهانه‌ای برای وضع تحریم‌های بین‌المللی توسط سازمان ملل، اتحادیه اروپا و ایالات متحده با هدف تضعیف قدرت اقتصادی و نظامی و وادار کردن این کشور به تجدیدنظر در سیاست‌های منطقه‌ای و بین‌المللی‌اش بوده است. این پژوهش به دنبال آن است تا با استفاده از روش توصیفی- تحلیلی جهت آزمون فرضیه‌ها، ابزار کتابخانه‌ای و فیش‌برداری برای گردآوری داده‌ها، در کنار بهره‌گیری از نظریه رژیم‌های بین‌المللی به این پرسش پاسخ دهد که تحریم‌های بین‌المللی علیه جمهوری اسلامی ایران چه تأثیری بر تغییر الگوهای موازنه قدرت در منطقه غرب آسیا داشته است؟ یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که تحریم‌های بین‌المللی علیه جمهوری اسلامی ایران، باعث تغییرات عمده‌ای در سیاست‌های نظامی، اقتصادی و دیپلماتیک ایران در منطقه غرب آسیا شده و به افزایش رقابت‌ها و تنش‌های منطقه‌ای دامن زده است. این تحریم‌ها اگرچه اثرات منفی بر اقتصاد ایران داشته است، اما نتوانسته به طور کامل اهداف غرب را در قبال این کشور محقق نماید و بیشتر منجر به افزایش تنش‌های ژئوپلیتیک در منطقه گردیده است. از طرفی جمهوری اسلامی ایران از طریق ابزارهای دیپلماتیک، شبکه‌های غیررسمی و راه‌های جایگزین، توانسته به‌نوعی این فشارها را کاهش داده و همچنان نفوذ خود را در منطقه تداوم بخشد. علاوه بر این، جمهوری اسلامی ایران با وجود فشار اقتصادی ناشی از تحریم‌ها، با تقویت قدرت نظامی و تداوم حمایت از محور مقاومت در کشورهایی مانند عراق، سوریه، لبنان و یمن توانسته است نقشی کلیدی در معادلات منطقه‌ای غرب آسیا ایفا نموده و همچنان به‌عنوان یک بازیگر تأثیرگذار در منطقه به ایفای نقش بپردازد.

واژگان کلیدی: تحریم‌های بین‌المللی، جمهوری اسلامی ایران، الگوهای قدرت، منطقه غرب آسیا

[۱]. دانشجوی دکتری روابط بین‌الملل، واحد زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، زنجان، ایران. hatamibehroz64@gmail.com

[۲]. استادیار گروه روابط بین‌الملل، واحد زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، زنجان، ایران. (نویسنده مسئول) m.khoshkhati55@gmail.com

[۳]. استادیارگروه روابط بین‌الملل، واحد زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، زنجان، ایران. malekzolghadr@gmail.com

این مقاله تحت لیسانس آفرینندگی مردمی (Creative Commons License) در دسترس شما قرار گرفته است. برای اطلاع از جزئیات به آدرس https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/legalcode.en مراجعه نمایید.

مقدمه

تحریم‌های بین‌المللی علیه جمهوری اسلامی ایران از زمان پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷ به یکی از چالش‌های عمده سیاست خارجی این کشور تبدیل شده است. با آغاز تحریم‌ها در پی اشغال سفارت آمریکا در تهران، فشارهای بین‌المللی بر جمهوری اسلامی به مرور زمان افزایش یافت. این تحریم‌ها در حوزه‌های مختلفی از جمله اقتصادی، مالی، تجاری و نظامی، با هدف محدود کردن دسترسی ایران به منابع بین‌المللی و اعمال فشار بر این کشور برای تغییر سیاست‌هایش اعمال شدند. در سال‌های بعد، برنامه‌های هسته‌ای و موشکی ایران و همچنین گسترش نفوذ منطقه‌ای این کشور، به‌ویژه در دفاع از محور مقاومت، بهانه‌ای برای تشدید و گسترش دامنه این تحریم‌ها شده است. ماهیت تحریم‌ها عمدتاً بر ابزارهای اقتصادی و نظامی متمرکز و هدف از آن‌ها کاهش توانایی جمهوری اسلامی ایران در تأثیرگذاری بر معادلات منطقه‌ای و جهانی بوده است. کشورهای غربی به رهبری ایالات متحده و برخی از کشورهای منطقه از تحریم‌ها به عنوان ابزاری برای تضعیف قدرت اقتصادی و نظامی ایران استفاده کرده‌اند. در سوی مقابل، جمهوری اسلامی ایران با وجود این فشارها، تلاش کرد با تکیه بر روابط منطقه‌ای و بین‌المللی خود، تحریم‌ها را دور زده و همچنان نقش فعالی در معادلات سیاسی و نظامی منطقه غرب آسیا ایفا نماید.

از آنجا که جمهوری اسلامی ایران یکی از بازیگران اصلی منطقه غرب آسیا می‌باشد و تحریم‌ها به طور مستقیم بر توانایی این کشور در حوزه‌های اقتصادی و نظامی تأثیر می‌گذارند، بررسی تأثیر تحریم‌های بین‌المللی علیه جمهوری اسلامی ایران بر تغییر الگوهای قدرت در منطقه غرب آسیا اهمیت ویژه‌ای دارد. در منطقه‌ای که تعادل قدرت میان بازیگران مختلف به‌طور مداوم در حال جابه‌جایی است، هرگونه تغییر در جایگاه جمهوری اسلامی ایران می‌تواند تأثیرات گسترده‌ای بر معادلات قدرت در منطقه غرب آسیا داشته باشد. از این‌رو، این مسئله یکی از دغدغه‌های اصلی پژوهش‌گر در انجام این پژوهش بوده است. با توجه به حساسیت این موضوع و پیچیدگی‌های موجود در روابط بین‌الملل و منطقه‌ای، بررسی این تأثیرات نیازمند تحلیل دقیق و علمی است. هدف آن بوده است تا با انجام این پژوهش و بهره‌گیری از نتایج حاصل از آن به غنای منابع موجود افزوده گردد.

۱ـ چارچوب نظری: رژیم‌های بین‌المللی (رژیم تحریم)

به لحاظ تاریخی در دهه ۱۹۷۰ مسائل بسیاری در خصوص رژیم‌های بین‌المللی[1] مطرح شدند. در

[1] International Regimes

همین زمینه استفان کراسنر[1]، رژیم‌های بین‌المللی را مجموعه‌ای از اصول، قواعد، هنجارها و رویه‌های تصمیم‌گیری تعریف کرد که به واسطه آن‌ها، توقعات بازیگران پیرامون موضوعات خاص با هم تلاقی کرده و بدین وسیله بازیگران، خواسته‌های خود را برآورده می‌سازند (Krasner, 1983: 2). از نظر وی، رژیم‌های بین‌المللی گاه خود را در قالب سازمان‌ها و نهادهای جهانی از قبیل سازمان انرژی اتمی یا سازمان تجارت جهانی نشان می‌دهند و گاه در قالب مجموعه رفتارها، گفتارها و سازمان‌های غیردولتی که مجموعه‌ای از هنجارها و قواعد را در درون خود دارند نمایان می‌شوند؛ از جمله رژیم جهانی حقوق بشر و یا رژیم تحریم‌ها. این رژیم‌ها، قواعد و هنجارهایی را به وجود می‌آورند که رفتارهای بازیگران بین‌المللی را تنظیم و یا هدایت کرده و امکان مبادله، معامله و کنش متقابل میان آن‌ها را فراهم می‌آورد. منافع و امنیت چنین رژیم‌هایی به وسیله مجموعه‌ای از دولت‌ها و در تعامل میان آن‌ها به وجود می‌آیند و هیچ اقتدار مرکزی وجود ندارد که آن‌ها را پدید آورده و یا به آن‌ها دیکته کند (Krasner, 1983: 358). امروزه هیچ حوزه‌ای از مراودات بین‌المللی وجود ندارد که فارغ از رژیم‌ها باشد. دولت‌ها به اندازه‌ای متوسط تا بسیاری به واسطه وجود مجموعه پذیرفته شده‌ای از قوانین محدود شده‌اند (Little, 2004: 674).

پس از جنگ سرد و پایان نزاع‌ها و رقابت‌های این دوران، جدال‌های داخلی شورای امنیت نیز کاهش یافتند. همچنین همکاری در موضوعات مختلف جهانی جایگزین رقابت شد و با مطرح شدن موضوعات جدید در دستور کار جهانی، شورای امنیت تحولاتی را در عملکرد خود تجربه نمود. یکی از این تحولات در زمینه تحریم‌هاست. در دوران جامعه ملل و جنگ سرد، اگرچه تحریم‌ها مطرح بوده‌اند، اما سخن گفتن از رژیم تحریم‌ها، موضوعیت نداشت. ضمن آنکه باید به سازمان‌یافتگی بیشتر تحریم‌ها در دوران جنگ سرد و نزدیک شدن به شاخص‌های رژیم بین‌المللی نیز اشاره نمود. پایان جنگ سرد شروع دوره‌ای از انواع تحریم‌ها است که از آن می‌توان با عنوان «رژیم بین‌المللی تحریم» یاد کرد. سیستم بین‌المللیِ بدون قطب‌بندی پس از جنگ سرد، ظرفیت منشور ملل متحد و تکامل یافته‌تر شدن سازمان بین‌المللی، امکان مطرح شدن تحریم‌های بین‌المللی جهت نظم بین‌المللی را فراهم کرد و این سیستم به سمت تولید اصول، قواعد و رویه‌هایی حرکت نمود که در جهت نهادینه کردن تحریم‌های بین‌المللی در قالب یک رژیم بین‌المللی عمل می‌کرد (Sajjadpour and Vakili, 2015: 41-42).

در این میان، تحریم عبارت است از امتنای نظام‌یافته در برقراری روابط اجتماعی، اقتصادی، سیاسی یا نظامی یک دولت یا مجموعه‌ای از دولت‌ها جهت تنبیه یا ایجاد رفتار مورد قبول. با این

[1] International Regimes

وجود چهره تحریم بیشتر در روابط اقتصاد بین‌الملل آشکار می‌گردد؛ به طوری که کالاها و خدمات یک دولت خاص بایکوت می‌شوند (Khwaji, 2012: 5). این اصطلاح به مجموعه اقداماتی اطلاق می‌شود که به منظور ایجاد تغییرات مطلوب در رفتار یک دولت توسط دولت دیگر، مورد اجرا گذاشته می‌شود. تحریم‌ها شامل عملی هماهنگ به وسیله گروهی است که از داشتن روابط تجاری یا هر گونه روابط با اشخاص یا گروه دیگر با هدف مجازات و یا جبران زیان‌ها امتناع می‌کنند. از نظر فنی، واژه تحریم هم برای اقدامات نظامی و هم اقدامات غیرنظامی به کار برده می‌شود؛ اما عمدتاً از این واژه برای اقدامات غیرنظامی استفاده می‌شود (Mukhtari Heshi, 2015: 136).

۲ـ انقلاب اسلامی و تغییر ساختار و کارکرد نظام بین‌الملل

پیروزی انقلاب اسلامی که میشل فوکو[1] از آن به تعابیر مختلفی چون «انقلابی با دست‌های تهی»، «ایران، روح یک جهان بی‌روح» و به عنوان نخستین انقلاب پست مدرن یاد کرده است، نه‌تنها موجب بروز تحولات عظیمی در سیستم و نظام بین‌الملل شد، بلکه اعتبار کلیه مکاتب فکری و اندیشه‌ای در غرب، به‌ویژه نظریه‌پردازان در زمینه بروز انقلاب‌ها را زیر سؤال برد. این انقلاب همچنین توضیح تحولات در سیاست و نظام بین‌الملل را به چالش کشاند و کارآمدی روش‌شناسی پوزیتویستی در سیاست بین‌الملل را کاهش داد. میشل فوکو در تعبیری دیگر تحولات سیاسی و اجتماعی ایران را در قالب «انقلاب به نام خدا» نامید؛ درحالی‌که هیچ‌یک از نظریه‌پردازان روابط بین‌الملل، وقوفی نسبت به نقش سیاسی، هنجاری و ارزشی انقلاب ایران در فضای سیاسی منطقه‌ای و بین‌المللی نداشتند (Qaderi Kangavari, 2013: 227-228). تحلیل انقلاب اسلامی ایران در سطح کلان نشان می‌دهد که انقلاب ایران اساساً در تعارض با نظام ناعادلانه بین‌المللی به وقوع پیوست و ارزش‌ها و هنجارهایی را مطرح کرد که با منافع قدرت‌های خاصِ حامی وضع موجود مغایرت داشت. آموزه‌های اسلام در مورد نظام‌های بین‌الملل، اساس شکل‌گیری سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران بوده است. انقلاب اسلامی خصلتی جهانی و شعارهای آن بر نفی سلطه قدرت بیگانه متمرکز است و به نوعی پارادایم نو در عصر جدید در عرصه روابط بین‌الملل را مطرح نمود.

پیروزی انقلاب اسلامی ایران سبب شد که در ساختار و کارکرد نظام بین‌الملل، تغییر و تحولاتی اساسی رخ دهد. در ساختار نظام بین‌الملل، باتوجه به حاکم بودن نظام دوقطبی، ایجاد جبهه‌ای جدید بدون اتکا به غرب و شرق، سبب فعال‌تر شدن جنبش عدم تعهد و ملت‌های مستقل

[1] Michel Foucault

شد؛ تا جایی که توانستند در عرصه روابط بین‌الملل نقش‌آفرین شوند. از مهم‌ترین تأثیرات انقلاب اسلامی، تقویت محور مقاوت بود. یکی از تأثیرات مهم انقلاب اسلامی بر ساختار نظام بین‌الملل، تغییر توازن قدرت در منطقه خاورمیانه بود. قبل از انقلاب، ایران یکی از متحدان اصلی ایالات متحده در منطقه بود و نقش کلیدی در سیاست‌های غربی در خاورمیانه ایفا می‌کرد. با پیروزی انقلاب، این توازن به شدت تغییر کرد و ایران به یک دشمن سرسخت غرب و به ویژه آمریکا تبدیل شد. این تغییر، روابط منطقه‌ای را دگرگون کرد و اتحادهای جدیدی را شکل داد. در سطح جهانی، انقلاب اسلامی منجر به تشدید رقابت‌های جنگ سرد بین بلوک‌های شرق و غرب شد. شوروی و ایالات متحده هر دو به دنبال گسترش نفوذ خود در خاورمیانه بودند و انقلاب ایران این رقابت‌ها را تقویت کرد. ایران به عنوان یک نیروی مستقل و ایدئولوژیک وارد صحنه شد و سیاست‌های دو بلوک را تحت تأثیر قرار داد.

۳ـ زمینه‌های شکل‌گیری تحریم‌های بین‌المللی علیه جمهوری اسلامی ایران

تحریم‌های بین‌المللی علیه جمهوری اسلامی ایران از زمان انقلاب اسلامی تاکنون، بازتابی از برخورد قدرت‌های جهانی با تغییرات ساختاری و ایدئولوژیکی در ایران و منطقه بوده است. با وقوع انقلاب اسلامی ۱۳۵۷، ایران از یک متحد استراتژیک غرب به یک دولت انقلابی با شعارهای ضدغربی تبدیل شد که نظم موجود در منطقه را به چالش کشید. انقلاب نه تنها حکومت پهلوی که یک ستون محوری در سیاست‌های آمریکا در خاورمیانه بود را سرنگون کرد، بلکه به واسطه صدور پیام‌های ضد امپریالیستی، زمینه‌ای برای بی‌اعتمادی عمیق میان ایران و غرب به‌ویژه ایالات متحده را فراهم کرد. این چرخش ایدئولوژیک، از اولین عوامل کلیدی شکل‌گیری تحریم‌های اولیه علیه ایران بود، که بیشتر جنبه تنبیهی برای سرکوب بلندپروازی‌های انقلابی ایران داشت.

با ورود به دهه ۲۰۰۰ و تشدید بحران هسته‌ای، تحریم‌ها به منظور کنترل ایران به عنوان یک بازیگر با ظرفیت هسته‌ای اعمال شد. از منظر کشورهای غربی، دستیابی ایران به فناوری هسته‌ای، تهدیدی جدی برای موازنه قدرت در منطقه و امنیت جهانی محسوب می‌شد. از این‌رو، تحریم‌ها فراتر از یک ابزار صرف اقتصادی، به ابزاری ژئوپلیتیکی تبدیل شد تا از توسعه قابلیت‌های نظامی و نفوذ منطقه‌ای ایران جلوگیری کند. کشورهای غربی از طریق ایجاد اجماع بین‌المللی در سازمان ملل و اتحادیه اروپا، تلاش کردند ایران را در تنگنای اقتصادی قرار دهند و از این طریق قدرت چانه‌زنی خود را در مذاکرات هسته‌ای افزایش دهند.

علاوه بر این، تحریم‌ها منعکس‌کننده تغییرات در نظم بین‌المللی و رویکردهای ژئوپلیتیکی بوده است. با گسترش نقش ایران در منطقه و حمایت از گروه‌های نیابتی هم‌چون حزب‌الله، حماس و نقش آن در جنگ‌های داخلی سوریه و یمن، تحریم‌ها از یک ابزار اقتصادی به یک سازوکار پیچیده برای مقابله با نفوذ ژئوپلیتیکی ایران تبدیل شدند. در این شرایط، تحریم‌ها دیگر تنها به مسئله هسته‌ای محدود نمی‌شدند، بلکه بخشی از استراتژی کلی غرب و متحدانش برای مهار توسعه‌طلبی منطقه‌ای و کنترل قدرت نرم و سخت ایران در غرب آسیا محسوب گردیدند. با وجود توافق هسته‌ای سال ۲۰۱۵ (برجام) و لغو برخی تحریم‌ها، خروج آمریکا از این توافق در سال ۲۰۱۸ سبب بازگشت مجدد تحریم‌ها (به‌ویژه تحریم‌های اقتصادی شدید) شد و به طور قابل توجهی اقتصاد ایران را تحت فشار قرار داده و بر تعاملات منطقه‌ای و جهانی ایران تأثیر گذاشت.

۳ـ حوزه‌های مختلف تحریم علیه جمهوری اسلامی ایران

تحریم‌های اعمال شده علیه جمهوری اسلامی ایران از سوی جامعه بین‌المللی، به خصوص ایالات متحده و اتحادیه اروپا، به چندین حوزه مختلف تقسیم می‌شوند که هر یک به نوبه خود تأثیرات قابل توجهی بر اقتصاد و جامعه ایران داشته‌اند. این تحریم‌ها شامل تحریم‌های اقتصادی، بانکی و مالی، نظامی و تسلیحاتی، نفت و گاز و حقوق بشری هستند. هدف اصلی این تحریم‌ها، فشار بر دولت ایران برای تغییر سیاست‌های داخلی و خارجی آن بوده است.

۳ـ۱ـ تحریم‌های اقتصادی

تحریم‌های اقتصادی یکی از مهم‌ترین و گسترده‌ترین دسته‌های تحریم‌ها علیه ایران هستند. این تحریم‌ها شامل محدودیت‌های اعمال شده بر تجارت بین‌المللی، سرمایه‌گذاری خارجی و دسترسی به بازارهای جهانی می‌شوند. این تحریم‌ها با هدف کاهش درآمدهای ارزی ایران و محدود کردن توانایی این کشور در تأمین منابع مالی برای برنامه‌های هسته‌ای و نظامی اعمال شده‌اند (Katzman, 2022a: 45). تحریم‌های اقتصادی تأثیرات وسیعی بر زندگی روزمره مردم ایران داشته و باعث افزایش نرخ بیکاری، کاهش ارزش پول ملی و افزایش قیمت کالاهای اساسی شده‌اند.

۳ـ۲ـ تحریم‌های بانکی و مالی

تحریم‌های بانکی و مالی با هدف جلوگیری از دسترسی ایران به سیستم مالی جهانی و محدود کردن توانایی این کشور در انجام تراکنش‌های بین‌المللی اعمال شدند. این تحریم‌ها شامل ممنوعیت‌های اعمال شده بر بانک‌ها و مؤسسات مالی ایرانی، مسدود کردن دارایی‌های ایران در بانک‌های خارجی و محدودیت‌های اعمال شده بر نقل و انتقالات مالی بین‌المللی می‌باشند (Nephew, 2017: 73). چنین تحریم‌هایی باعث کاهش شدید نقدینگی و افزایش هزینه‌های

تراکنش‌های مالی برای ایران شده‌اند، که به نوبه خود تأثیرات منفی بر اقتصاد کشور داشته‌اند.

۳ـ۳ـ تحریم‌های نظامی و تسلیحاتی

تحریم‌های نظامی و تسلیحاتی با هدف محدود کردن توانایی نظامی ایران و جلوگیری از توسعه تسلیحات پیشرفته توسط این کشور اعمال شده‌اند. این تحریم‌ها شامل ممنوعیت‌های واردات و صادرات تسلیحات و تجهیزات نظامی از سوی ایران می‌باشند. این محدودیت‌ها تأثیرات قابل توجهی بر توانایی دفاعی ایران داشته و موجب کاهش توانایی این کشور در مدرن‌سازی نیروهای نظامی و توسعه تسلیحات جدید شده است.

۳ـ۴ـ تحریم‌های نفت و گاز

تحریم‌های نفت و گاز به دلیل اهمیت حیاتی این صنعت برای اقتصاد ایران، تأثیرات گسترده‌ای بر این کشور داشته است. این تحریم‌ها شامل محدودیت‌ها و ممنوعیت‌های اعمال شده بر صادرات نفت و گاز ایران و نیز محدودیت‌های اعمال شده بر سرمایه‌گذاری‌های خارجی در این صنعت می‌باشند. تحریم‌های نفت و گاز باعث کاهش شدید درآمدهای ارزی ایران و محدود ساختن توانایی این کشور در تأمین نیازهای اساسی اقتصادی شده‌اند.

۳ـ۵ـ تحریم‌های انسانی و حقوق بشری

این گونه تحریم‌ها با هدف فشار بر دولت ایران برای بهبود وضعیت حقوق بشر و احترام به حقوق شهروندان اعمال شده است و شامل محدودیت‌های اعمال شده بر افراد و نهادهای مرتبط با نقض حقوق بشر و نیز تحریم‌های اعمال شده بر کالاهای خاص به منظور جلوگیری از استفاده آن‌ها در نقض حقوق بشر ادعایی آمریکا می‌باشند. این تحریم‌ها تأثیرات اجتماعی و سیاسی گسترده‌ای داشته و باعث افزایش فشارهای داخلی بر دولت ایران برای بهبود وضعیت حقوق بشر شده است.

۴ـ اهداف تحریم‌های بین‌المللی علیه جمهوری اسلامی ایران

تحریم‌های بین‌المللی علیه جمهوری اسلامی ایران با اهداف متنوع و پیچیده‌ای طراحی و اجرا شده‌اند. هرکدام از این اهداف با توجه به شرایط منطقه‌ای، بین‌المللی و داخلی ایران شکل گرفته و از سوی کشورهای مختلف پیگیری گردید. این اهداف را می‌توان در چند سطح به شرح ذیل تحلیل نمود.

۴ـ۱ـ مهار برنامه هسته‌ای ایران

یکی از اهداف اصلی و فوری تحریم‌ها، جلوگیری از توسعه برنامه هسته‌ای ایران و به‌ویژه جلوگیری از دستیابی ایران به توانایی ساخت سلاح هسته‌ای بوده است. کشورهای غربی، به‌ویژه ایالات متحده و اتحادیه اروپا از آن بیم داشتند که برنامه هسته‌ای ایران به اهداف نظامی تبدیل

شود. نگرانی‌های مرتبط با این موضوع شامل عدم شفافیت ایران در فعالیت‌های هسته‌ای و مقاومت در برابر نظارت بین‌المللی بود. از دید این کشورها، تحریم‌ها به‌عنوان ابزاری برای اعمال فشار اقتصادی و سیاسی بر دولت ایران و وادار کردن آن به پذیرش توافقات بین‌المللی همچون برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) به‌کار گرفته شدند. در نهایت، هدف این بود که ایران فعالیت‌های حساس هسته‌ای خود را محدود کند و در ازای آن بخشی از تحریم‌ها برداشته شود.

۴ـ۲ـ تضعیف توان نظامی و نفوذ منطقه‌ای ایران

هدف دیگر تحریم‌ها، کاهش قدرت نظامی ایران و محدود کردن توانایی آن برای نفوذ در منطقه خاورمیانه بوده است. از دید کشورهای غربی و متحدان منطقه‌ای آن‌ها (مانند اسرائیل و عربستان سعودی)، ایران نقش فعالی در حمایت از گروه‌های شبه‌نظامی و دخالت در منازعات منطقه‌ای داشته است. به‌عنوان مثال، حمایت ایران از حزب‌الله لبنان، حوثی‌های یمن و نیروهای شبه‌نظامی در سوریه و عراق به‌عنوان عامل بی‌ثباتی منطقه تلقی می‌شود. تحریم‌های تسلیحاتی و مالی با هدف قطع منابع مالی و تجهیزاتی ایران برای حمایت از این گروه‌ها و تضعیف شبکه‌های نفوذ منطقه‌ای آن اعمال شدند. هدف کلیدی این بود که ایران نتواند با استفاده از قدرت نظامی و غیرنظامی خود به گسترش نفوذ در کشورهای همسایه ادامه دهد و تهدیدی علیه منافع کشورهای غربی و متحدان منطقه‌ای‌شان ایجاد کند.

۴ـ۳ـ تغییر رفتار دولت ایران در سیاست خارجی

تحریم‌ها به‌عنوان ابزاری برای تغییر رفتار دولت ایران در سطح بین‌المللی و داخلی طراحی شده‌اند. ایالات متحده و متحدانش از تحریم‌ها به‌عنوان راهی برای وادار کردن ایران به اتخاذ سیاست‌هایی مسالمت‌آمیزتر در حوزه روابط خارجی و کاهش تنش‌های منطقه‌ای استفاده کرده‌اند. از دیدگاه این کشورها، تحریم‌ها می‌توانند فشار اقتصادی و سیاسی کافی بر حکومت ایران وارد کنند تا رفتارهای مداخله‌جویانه خود را در خاورمیانه کاهش دهد و رویکرد دیپلماتیک‌تری را در پیش بگیرد. در این زمینه، اقدامات نظارتی و محدودیت بر انتقالات مالی و تجاری ایران هدفمند بوده تا دسترسی ایران به منابع مالی خارجی که از آن‌ها برای حمایت از گروه‌های نیابتی استفاده می‌کند، مسدود شود.

۴ـ۴ـ ترویج حقوق بشر و اصلاحات داخلی

تحریم‌ها علاوه بر سیاست خارجی ایران، به مسائل داخلی آن نیز مربوط بوده‌اند. نگرانی‌های بین‌المللی درباره نقض حقوق بشر در ایران، به‌ویژه پس از سرکوب معترضان و فعالان سیاسی، یکی از دلایل اصلی فشارهای بین‌المللی بوده است. کشورهایی که از این تحریم‌ها حمایت می‌کنند، معتقدند که تحریم‌ها می‌توانند دولت ایران را وادار به کاهش سرکوب داخلی، احترام به

حقوق بشر و پذیرش برخی اصلاحات سیاسی کنند. این فشارها در مواردی شامل تحریم مقامات ارشد دولتی و امنیتی بوده که به‌طور مستقیم در سرکوب اعتراضات و نقض حقوق بشر دست داشته‌اند.

۴ـ۵ـ به‌کارگیری تحریم به‌عنوان اهرم مذاکراتی

یکی از اهداف کلیدی تحریم‌ها، فراهم ساختن یک اهرم برای مذاکرات با ایران بوده است. کشورهای غربی تحریم‌ها را به‌عنوان ابزاری برای افزایش هزینه‌های اقتصادی و سیاسی ایران به‌گونه‌ای اعمال کرده‌اند که این کشور مجبور به ورود به مذاکرات و پذیرش شروط آن‌ها شود. این استراتژی در مذاکرات هسته‌ای منجر به توافق برجام شد؛ اما پس از خروج آمریکا از برجام در سال ۲۰۱۸ و بازگشت تحریم‌های شدیدتر، هدف تحریم‌ها آن بود که ایران را به میز مذاکره بازگرداند و توافق جامع‌تری که نه تنها شامل موضوع هسته‌ای، بلکه سایر مسائل همچون برنامه موشکی و نفوذ منطقه‌ای ایران باشد، شکل بگیرد.

در مجموع، اهداف تحریم‌ها علیه جمهوری اسلامی ایران، چندلایه و در برخی موارد متضاد هستند. از یک سو، هدف این است که ایران از برنامه‌های هسته‌ای و نظامی خود دست بکشد و رفتارهای بین‌المللی‌اش را تغییر دهد. از سوی دیگر، برخی کشورها مانند ایالات متحده، به دنبال ایجاد تغییرات اساسی در نظام سیاسی ایران بوده‌اند. این تفاوت در اهداف و پیچیدگی‌های آن باعث شده که تحریم‌ها همواره به‌صورت یک ابزار چندوجهی و با نتایجی متغیر و غیرقابل پیش‌بینی عمل نمایند.

۵ـ تأثیر تحریم‌های بین‌المللی بر موازنه قدرت در منطقه غرب آسیا

موازنه قدرت در منطقه غرب آسیا به عنوان یکی از پیچیده‌ترین و حساس‌ترین معادلات ژئوپلیتیکی جهان شناخته می‌شود. این منطقه با توجه به موقعیت ژئوپلیتیکی حساس خود، منابع عظیم انرژی و تنوع فرهنگی و مذهبی، همواره صحنه رقابت‌های شدید بین‌المللی و منطقه‌ای بوده است. کشورهای کلیدی مانند عربستان سعودی، ایران، اسرائیل و ترکیه، هر یک با اهداف و استراتژی‌های متفاوت به دنبال گسترش نفوذ و قدرت خود در این منطقه بوده‌اند. این رقابت‌ها با تحولات بین‌المللی نظیر جنگ‌های عراق و افغانستان، بحران سوریه و اختلافات اعراب و اسرائیل، به شدت تحت تأثیر قرار گرفته است.

تحریم‌های بین‌المللی علیه جمهوری اسلامی ایران، به‌ویژه تحریم‌های اقتصادی و نظامی، یکی از ابزارهای کلیدی غرب در تغییر موازنه قدرت در منطقه غرب آسیا بوده است. این تحریم‌ها که عمدتاً به رهبری ایالات متحده علیه ایران اعمال شده‌اند، با هدف تضعیف نفوذ و توانمندی‌های

نظامی و اقتصادی جمهوری اسلامی ایران به کار گرفته شده‌اند. از سال **۱۹۷۹** به بعد، به‌ویژه پس از بحران گروگان‌گیری سفارت ایالات متحده در تهران، تحریم‌های گسترده‌ای علیه ایران اعمال شده است. این تحریم‌ها تأثیرات عمده‌ای بر سیاست‌های داخلی و خارجی ایران و نیز بر موازنه قدرت در منطقه داشته‌اند که مهم‌ترین مؤلفه‌های آن در ادامه مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است.

۵ـ۱ـ توسعه راهبردهای نظامی نامتقارن در منطقه غرب آسیا توسط ایران

تحریم‌ها علاوه بر تأثیرات مستقیم بر تولید و توسعه تجهیزات نظامی جمهوری اسلامی ایران، بر راهبردهای نظامی و دکترین دفاعی این کشور در منطقه غرب آسیا نیز تأثیرگذار بوده است. ایران به دلیل محدودیت‌های تحریمی به دنبال راهبردهای نامتقارن برای مقابله با دشمنان قدرتمندتر خود در منطقه رفته است. این راهبردها شامل استفاده از نیروهای نیابتی، جنگ‌های نامتقارن و عملیات‌های سایبری می‌شود. به عنوان مثال، نیروی قدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به عنوان یکی از ابزارهای اصلی ایران در جنگ‌های نیابتی در منطقه عمل می‌کند که نمونه بارز آن‌ها حمایت از گروه‌های شیعه در عراق، حزب‌الله در لبنان و حوثی‌ها در یمن است (Maloney, 2019: 151). این استراتژی به ایران امکان داده است تا با هزینه کمتر و بدون درگیر شدن مستقیم با دشمنان، نفوذ خود را در کشورهایی مانند عراق، سوریه، لبنان و یمن افزایش دهد. حمایت ایران از این گروه‌ها به تغییر موازنه قدرت در این کشورها و به طور کلی در منطقه غرب آسیا کمک کرده است.

تحریم‌های بین‌المللی علیه ایران به طور مستقیم و غیرمستقیم توانایی این کشور برای توسعه و تأمین تسلیحات نظامی را نیز تحت تأثیر قرار داده است. تحریم‌های اقتصادی شدید، از جمله تحریم‌های نفتی، سبب کاهش درآمدهای دولت ایران و محدودیت‌های شدید در تأمین مالی برنامه‌های نظامی این کشور شده است. کاهش درآمدهای نفتی به معنای کاهش بودجه نظامی و کاهش توانایی ایران برای خرید تسلیحات پیشرفته از بازارهای بین‌المللی بوده است (Katzman, 2020a: 93).

۵ـ۲ـ گسترش روابط و تقویت همکاری‌های منطقه‌ای

جمهوری اسلامی ایران به منظور مقابله با تحریم‌های بین‌المللی و تقویت امنیت منطقه‌ای به افزایش تلاش‌های دیپلماتیک برای حفظ و گسترش روابط خود با کشورهای همسایه و سایر قدرت‌های منطقه‌ای روی آورده است. این کشور به منظور مقابله با انزوای بین‌المللی به دنبال تقویت روابط با کشورهایی مانند عراق، سوریه و لبنان بوده است. این روابط به ایران امکان داده است تا نفوذ خود را در این کشورها حفظ نموده و حتی گسترش دهد. همکاری‌های نظامی و اقتصادی با این

کشورها به ایران کمک نموده است تا فشارهای بین‌المللی ناشی از تحریم‌ها را کاهش داده و موازنه قدرت در منطقه را به نفع خود تغییر دهد. استراتژی ایران در ایجاد اتحادها و ائتلاف‌های نظامی منطقه‌ای و انگیزه‌ها و دستاوردهای آن به شرح ذیل می‌باشد.

۵ـ۲ـ۱ـ توسعه همکاری‌های نظامی با عراق

ایران و عراق به دلیل اشتراکات مذهبی و منافع مشترک منطقه‌ای، همواره روابط نزدیکی داشته‌اند. بعد از سقوط صدام حسین و افزایش نفوذ گروه‌های تروریستی مانند داعش، ایران نقش مهمی در حمایت از دولت عراق و گروه‌های شبه‌نظامی شیعه ایفا کرده است (Felbermayr et al, 2019: 66). همکاری‌های نظامی بین دو کشور شامل آموزش و تجهیز نیروهای عراقی و مشارکت در عملیات‌های مشترک ضدتروریسم بوده است.

۵ـ۲ـ۲ـ اتحاد استراتژیک با سوریه

سوریه یکی از مهم‌ترین متحدان منطقه‌ای ایران است. همکاری‌های نظامی ایران و سوریه از زمان جنگ داخلی این کشور شدت گرفته است. ایران با حمایت از دولت بشار اسد، نقش مهمی در حفظ حکومت وی و مقابله با گروه‌های مخالف و تروریستی ایفا کرده است (Ghodsi, 2019: 5). این همکاری‌ها شامل اعزام نیروهای نظامی و مشاوران نظامی، تأمین تجهیزات نظامی و کمک‌های مالی می‌باشد.

۵ـ۲ـ۳ـ همکاری با حزب‌الله لبنان

حزب‌الله لبنان به عنوان یکی از مهم‌ترین نیروهای نیابتی ایران در منطقه، نقش کلیدی در سیاست‌های منطقه‌ای تهران دارد. ایران با ارائه حمایت‌های مالی، تسلیحاتی و آموزشی به حزب‌الله، این گروه را به یکی از قدرتمندترین بازیگران نظامی در لبنان و منطقه تبدیل کرده است (Garoupa & Gata, 2002: 41). این همکاری‌ها به ایران امکان داده است تا نفوذ خود را در لبنان و جبهه‌های مقاومت علیه اسرائیل افزایش دهد.

۵ـ۲ـ۴ـ روابط نظامی با روسیه

ایران و روسیه به دلیل منافع مشترک در منطقه، همکاری‌های نظامی خود را تقویت نموده‌اند. این همکاری‌ها به‌ویژه در جنگ سوریه نمود بیشتری پیدا کرده است. ایران و روسیه با حمایت از دولت سوریه، نقش مهمی در تغییر معادلات جنگ و شکست گروه‌های تروریستی ایفا کرده‌اند (Haidar, 2017: 319). این همکاری‌ها شامل هماهنگی‌های عملیاتی، تبادل اطلاعات و تأمین تجهیزات نظامی بوده است.

در مجموع گسترش روابط و همکاری‌های نظامی منطقه‌ای توسط جمهوری اسلامی ایران، بخشی از استراتژی کلان این کشور برای مقابله با تحریم‌های بین‌المللی و تقویت امنیت ملی بوده

است. جمهوری اسلامی ایران با ایجاد اتحادها و ائتلاف‌های نظامی با کشورهای همسایه، توانسته است توان نظامی و بازدارندگی خود را افزایش داده و تأثیرات منفی تحریم‌ها را نیز کاهش دهد. این استراتژی همچنین به ایران امکان داده است تا در تحولات منطقه‌ای نقش مؤثرتری ایفا نموده و منافع ملی خود را نیز تأمین نماید.

۵ـ۳ـ تلاش ایران برای ائتلاف‌سازی با کشورهای فرامنطقه‌ای

یکی از اثرات بلندمدت تحریم‌های بین‌المللی علیه جمهوری اسلامی ایران، تغییر در سیاست‌های خارجی این کشور و تلاش برای ایجاد ائتلاف‌های جدید با کشورهای فرامنطقه‌ای و سازمان‌های بین‌المللی بوده است. این تلاش‌ها شامل همکاری‌های اقتصادی، نظامی و فرهنگی با کشورهای غیرغربی مانند روسیه و چین می‌شود. این روابط به ایران امکان داده است تا با وجود تحریم‌ها، همچنان به برخی از نیازهای اقتصادی و نظامی خود دست یافته و نفوذ خود را در معادلات منطقه‌ای حفظ نماید. تلاش‌های دیپلماتیک همچنین به ایران کمک نموده است تا از انزوای بین‌المللی خود کاسته و حمایت‌های بین‌المللی را جلب نماید.

این تلاش‌ها شامل تقویت روابط با کشورهای آمریکای لاتین و آفریقا نیز می‌شود. ایران با استفاده از این روابط، تلاش نموده است تا نفوذ خود را در سایر نقاط جهان گسترش داده و از این طریق از انزوای بین‌المللی خود بکاهد و ضمن کاهش فشارهای ناشی از تحریم‌ها، به عنوان یک بازیگر مهم در معادلات بین‌المللی باقی بماند (Maloney, 2015: 158). یکی از استراتژی‌های مهم ایران در آمریکای لاتین، استفاده از دیپلماسی فرهنگی و عمومی است. ایران با ایجاد مراکز فرهنگی شیعه و شبکه‌های تلویزیونی مانند «هیسپان تی وی[1]»، تلاش نموده است تا نفوذ فرهنگی خود را در این منطقه گسترش دهد. این تلاش‌ها به منظور ایجاد یک تصویر مثبت از ایران و جلب حمایت‌های مردمی در مقابل سیاست‌های تحریمی آمریکا صورت می‌گیرد (IRI, 2022: 22). ایران و ونزوئلا در سال‌های اخیر چندین توافقنامه استراتژیک امضا کرده‌اند که شامل همکاری در حوزه‌های نفت، گاز و دفاعی است. این همکاری‌ها به ایران کمک نموده است تا از زیرساخت‌های ونزوئلا برای دور زدن تحریم‌های اقتصادی استفاده کند (FMSO, 2023: 88).

ایران در سال‌های اخیر تلاش نموده است تا روابط خود را با کشورهای آفریقایی نیز تقویت کند. این روابط بیشتر بر مبنای همکاری‌های اقتصادی و نظامی استوار بوده است. از این‌رو با ارائه کمک‌های نظامی و آموزش نیروهای نظامی کشورهای آفریقایی، سعی داشته است تا نفوذ خود را در این قاره گسترش دهد. این استراتژی به خصوص در کشورهایی مانند سودان و نیجریه که

[1] HispanTV

دارای جمعیت شیعه هستند، موفقیت‌آمیز بوده است (Bajoghli, 2023: 322). چنین سرمایه‌گذاری‌هایی به ایران کمک می‌کنند تا منابع مالی مورد نیاز برای مقابله با تحریم‌های بین‌المللی را تأمین نماید.

۵ـ۴ـ تقویت همکاری‌ها و ائتلاف‌های منطقه‌ای مخالف جمهوری اسلامی ایران

تحریم‌های بین‌المللی علیه جمهوری اسلامی ایران تأثیرات گسترده‌ای بر توازن قوا و سیاست‌های منطقه‌ای در خاورمیانه داشته است. این تحریم‌ها نه تنها اقتصاد ایران را تحت فشار قرار داده است، بلکه منجر به تقویت ائتلاف‌های منطقه‌ای مخالف ایران نیز شده است. کشورهای خاورمیانه، به‌ویژه آن‌هایی که نگرانی‌های امنیتی نسبت به ایران دارند، از فرصت تحریم‌ها برای تقویت همکاری‌های نظامی و سیاسی با یکدیگر و با قدرت‌های فرامنطقه‌ای استفاده کرده‌اند (Katzman, 2020b: 30). از جمله این ائتلاف‌ها می‌توان به تقویت روابط بین اسرائیل و کشورهای عرب حاشیه خلیج فارس اشاره کرد. این کشورها با نگرانی از نفوذ ایران در منطقه، به دنبال تقویت همکاری‌های نظامی و اطلاعاتی با یکدیگر بوده‌اند. تحریم‌های اقتصادی و محدودیت‌های مالی ایران باعث شده است که این کشورها احساس امنیت بیشتری در تقابل با ایران داشته باشند و بتوانند به راحتی برنامه‌های مشترک خود را پیش ببرند (Gause, 2014: 45).

تحریم‌های بین‌المللی علیه ایران همچنین باعث افزایش نقش کشورهای فرامنطقه‌ای در خاورمیانه شده است. به‌ویژه، ایالات متحده آمریکا با تقویت حضور نظامی خود در منطقه و افزایش همکاری‌های امنیتی با کشورهای عربی، به دنبال ایجاد یک جبهه متحد علیه ایران بوده است. این همکاری‌ها شامل فروش تسلیحات پیشرفته، ایجاد پایگاه‌های نظامی و ارائه حمایت‌های اطلاعاتی به کشورهای عربی بوده است (Kaye, 2018: 98). در همین راستا، تحریم‌های بین‌المللی علیه ایران باعث تقویت روابط بین اسرائیل و کشورهای عربی شده‌اند. به‌ویژه توافق‌نامه‌های ابراهیم که میان اسرائیل، امارات متحده عربی و بحرین به امضا رسید، نمونه‌ای از این تحولات است. این توافق‌نامه‌ها نه تنها روابط دیپلماتیک بین این کشورها را عادی‌سازی نموده است، بلکه به ایجاد همکاری‌های نظامی و امنیتی بین آن‌ها نیز منجر شده است (Riedel, 2017: 147). تحریم‌های بین‌المللی علیه ایران همچنین باعث شده است که کشورهای منطقه به دنبال ایجاد اتحادیه‌های اقتصادی و تجاری نیز باشند تا از تأثیرات منفی تحریم‌ها علیه ایران بر اقتصاد خود کاسته و به توسعه اقتصادی خود ادامه دهند. این اتحادیه‌ها به کشورها امکان می‌دهند که بدون نیاز به همکاری با ایران، به تبادل کالا و خدمات پرداخته و از فرصت‌های اقتصادی جدید بهره‌برداری کنند (Legrenzi, 2011: 101).

۵ـ۵ـ تأثیر تحریم‌ها بر کمیت و کیفیت حمایت ایران از نیروهای نیابتی در منطقه

تحریم‌های بین‌المللی علیه ایران با محدود کردن توانایی‌های اقتصادی و نظامی ایران، به طور مستقیم و غیرمستقیم بر تعاملات سیاسی و نظامی این کشور در منطقه تأثیرگذار بوده است (Haidar, 2017: 55). تحریم‌ها با محدود کردن توانایی ایران در تأمین منابع مالی برای گروه‌های نیابتی و متحدان خود در منطقه، تأثیر عمده‌ای بر فعالیت‌های این گروه‌ها نیز داشته است. برای مثال، کاهش درآمدهای نفتی ایران باعث شد که این کشور نتواند به‌طور مؤثر از حزب‌الله لبنان، گروه‌های شیعه در عراق و حوثی‌های یمن حمایت کند. این مسئله باعث تضعیف نسبی این گروه‌ها و کاهش نفوذ ایران در برخی از مناطق شده است (Jones, 2019: 112)؛ هرچند که ایران با استفاده از استراتژی‌های غیرمستقیم و حمایت‌های غیرمالی همچنان تلاش کرده است تا نفوذ خود را حفظ کند. از سوی دیگر، تحریم‌ها باعث افزایش فشارهای داخلی بر دولت ایران برای کاهش هزینه‌های نظامی و تمرکز بر مسائل داخلی شده است. این فشارها منجر به کاهش اولویت‌دهی به حمایت از نیروهای نیابتی و تمرکز بیشتر بر مسائل داخلی ایران شده است. تحریم‌ها همچنین باعث کاهش توانایی ایران در استفاده از شبکه‌های مالی بین‌المللی برای انتقال پول و منابع به نیروهای نیابتی شد و این موضوع در افزایش هزینه‌ها و کاهش کارایی انتقال منابع مالی به نیروهای نیابتی تأثیر گذاشت.

تحریم‌های بین‌المللی همچنین باعث افزایش فشارهای دیپلماتیک بر ایران برای کاهش حمایت از نیروهای نیابتی شده بود. کشورهای غربی و منطقه‌ای با استفاده از تحریم‌ها و فشارهای دیپلماتیک، تلاش کرده‌اند تا ایران را به کاهش حمایت از نیروهای نیابتی وادار کنند. با توجه به تأثیرات گسترده تحریم‌ها، ایران به دنبال راه‌های جدیدی برای حمایت از نیروهای نیابتی خود بوده است. این راه‌ها شامل استفاده از روش‌های غیرمستقیم مانند ارائه کمک‌های انسانی و مالی از طریق واسطه‌ها و شبکه‌های غیررسمی می‌باشد. این روش‌ها به ایران امکان داده است که با وجود تحریم‌ها، همچنان به حمایت از نیروهای نیابتی خود ادامه دهد.

۵ـ۶ـ محدودیت در خرید و فروش سلاح و تجهیزات نظامی توسط ایران

تحریم‌های بین‌المللی علیه ایران، تأثیرات عمیقی بر توانایی این کشور در خرید و فروش سلاح و تجهیزات نظامی داشته است. این تحریم‌ها که به مرور زمان شدت گرفته، به‌ویژه پس از بحران گروگان‌گیری سفارت آمریکا در تهران، نقش مهمی در محدودیت‌های نظامی علیه ایران ایفا کرده است. تحریم‌های سازمان ملل، ایالات متحده و اتحادیه اروپا، همگی به صورت گسترده‌ای

صادرات و واردات تجهیزات نظامی به ایران را محدود نموده است. به عنوان مثال، تحریم‌های ایالات متحده از سال ۱۹۷۹ آغاز شد و طی سال‌ها با تصویب قوانین جدید و اعمال محدودیت‌های بیشتر به شدت افزوده شد (Cordesman, 2009: 112). این تحریم‌ها نه تنها فروش سلاح‌های متعارف، بلکه فناوری‌های دوگانه و قطعات یدکی نظامی را نیز شامل گردید.

این محدودیت‌ها بر توانایی ایران در نوسازی و نگهداری از تسلیحات نظامی موجود خود تأثیر بسزایی داشته است. در مقابل، ایران برای جبران این محدودیت‌ها، تلاش نمود به تولید داخلی تجهیزات نظامی روی آورد. این کشور به‌ویژه در زمینه موشک‌های بالستیک و پهپادها موفقیت‌هایی کسب کرده است. با این حال، محدودیت‌های ناشی از تحریم‌ها، همچنان تأثیر منفی بر توانایی ایران در رقابت نظامی با کشورهای همسایه خود دارد. به عنوان مثال، ایران به دلیل کمبود قطعات یدکی و فناوری‌های پیشرفته در نگهداری و ارتقاء ناوگان هوایی و زرهی خود با مشکلات جدی مواجه است.

تحریم‌های مالی و بانکی مرتبط با خرید و فروش سلاح‌ها، هزینه‌های معاملات نظامی جمهوری اسلامی ایران را نیز به شدت افزایش داده و این کشور را مجبور کرده است تا از روش‌های غیرمتعارف و پنهانی برای تأمین نیازهای نظامی خود استفاده کند. این امر باعث افزایش هزینه‌ها و کاهش کیفیت تجهیزات وارداتی شده است (Katzman, 2020a: 45). به رغم تلاش‌های ایران برای دور زدن تحریم‌ها، شواهد نشان می‌دهد که تحریم‌ها تأثیرات قابل‌توجهی بر برنامه‌های دفاعی این کشور داشته است. به عنوان مثال، برنامه هسته‌ای ایران که بخشی از استراتژی دفاعی این کشور می‌باشد، به شدت تحت تأثیر تحریم‌ها قرار گرفته است. توافق هسته‌ای برجام در سال ۲۰۱۵ تلاشی برای کاهش این تحریم‌ها و بازگشت ایران به بازارهای بین‌المللی بود؛ اما خروج ایالات متحده از این توافق در سال ۲۰۱۸ و بازگشت تحریم‌ها، بار دیگر تأثیرات منفی گسترده‌ای بر برنامه‌های نظامی ایران گذاشت (Maloney, 2019: 147). به طور کلی، تحریم‌های بین‌المللی نقش مهمی در محدود کردن توانایی ایران در خرید و فروش سلاح‌ها و تجهیزات نظامی ایفا نموده است. این تحریم‌ها نه تنها دسترسی ایران به تسلیحات پیشرفته را محدود کرده، بلکه هزینه‌های نگهداری و نوسازی تجهیزات موجود را نیز به شدت افزایش داده است. این امر باعث شده تا ایران به توسعه صنایع دفاعی داخلی خود روی بیاورد، اما همچنان با چالش‌های بزرگی در حفظ و ارتقاء توان نظامی خود مواجه است.

۵ـ۷ـ توسعه تسلیحات و فناوری‌های بومی توسط ایران

تحریم‌ها سبب شد که ایران به توسعه فناوری‌های بومی و افزایش تولید داخلی تسلیحات روی آورد. این رویکرد نه تنها به ایران امکان داده است تا نیازهای نظامی خود را به‌طور مستقل تأمین

کند، بلکه به این کشور کمک نمود تا قدرت خود را در منطقه به نمایش بگذارد. توسعه موشک‌های بالستیک، پهپادهای پیشرفته و سیستم‌های پدافند هوایی توسط ایران، نشانه‌ای از این تلاش‌هاست. این توانایی‌ها به ایران امکان داده تا حتی با وجود تحریم‌ها، قدرت نظامی خود را در منطقه غرب آسیا حفظ نموده، به نمایش گذارد و به عنوان یک بازیگر مهم در منطقه باقی بماند. این کشور با توجه به تحریم‌های گسترده به توسعه و تولید پهپادهای پیشرفته‌ای نظیر خانواده شاهد روی آورده است. این پهپادها توانایی‌های نظارتی و تهاجمی قابل توجهی دارند و در عملیات‌های مختلف در منطقه خاورمیانه مورد استفاده قرار گرفته‌اند.

تحریم‌ها همچنین باعث شده است که ایران به توسعه سیستم‌های پدافند هوایی نیز بپردازد. در این زمینه، این کشور به موفقیت‌های قابل توجهی دست یافته است، از جمله توسعه سامانه‌های پدافند هوایی بومی مانند باور ۳۷۳ که شباهت زیادی به سامانه اس-۳۰۰ روسی دارد. این سامانه‌ها به ایران امکان می‌دهند تا حریم هوایی خود را بهتر محافظت کرده و تهدیدات هوایی را کاهش دهد (Fitzpatrick, 2019: 102). تحریم‌ها همچنین باعث شده است تا ایران به توسعه و تولید تسلیحات خودکفایانه بیشتری روی آورد. ایران توانسته است تجهیزات نظامی مختلفی را تولید کند که شامل تانک‌ها، خودروهای زرهی، سیستم‌های توپخانه‌ای و سلاح‌های سبک می‌شود. برای مثال، تانک کرار به عنوان یک نمونه از توانایی ایران در تولید تانک‌های پیشرفته بومی شناخته می‌شود. این تانک با استفاده از فناوری‌های داخلی طراحی و ساخته شده و به نیروهای مسلح ایران تحویل داده شده است. علاوه بر توسعه تسلیحات و تجهیزات نظامی، تحریم‌ها بر روی نوآوری‌های صنعتی نظامی ایران نیز تأثیرگذار بوده است. ایران مجبور شده است تا در زمینه مهندسی معکوس و استفاده از فناوری‌های موجود برای توسعه محصولات جدید در حوزه نظامی پیشرفت کند. ایران با استفاده از مهندسی معکوس، موفق به تولید نمونه‌های داخلی از تجهیزات پیشرفته نظامی خارجی شده است. این رویکرد به ایران اجازه داده تا با وجود تحریم‌ها، توانایی‌های نظامی خود را بهبود بخشیده و نوآوری‌های جدیدی را نیز معرفی نماید.

نتیجه‌گیری

تحریم‌های بین‌المللی علیه جمهوری اسلامی ایران در پی نگرانی‌های جامعه جهانی درباره برنامه هسته‌ای این کشور و همچنین مسائل مرتبط با توسعه تسلیحات موشکی، حقوق بشر و حمایت از گروه‌های مسلح نیابتی در منطقه آغاز شد. اصلی‌ترین دلیل اعمال این تحریم‌ها، تلاش ایران برای دستیابی به فناوری هسته‌ای و توسعه تسلیحات موشکی بوده است که کشورهای غربی و به‌ویژه ایالات متحده آن را تهدیدی برای امنیت بین‌المللی تلقی می‌کردند. در نتیجه سازمان ملل، ایالات

متحده و اتحادیه اروپا، به‌صورت متوالی تحریم‌های گسترده‌ای را در حوزه‌های اقتصادی، مالی و تسلیحاتی علیه جمهوری اسلامی ایران وضع کردند. ماهیت این تحریم‌ها عمدتاً چندبُعدی بود و شامل محدودیت‌هایی در صادرات نفت و گاز ایران، ممنوعیت دسترسی به نظام مالی بین‌المللی، مسدود کردن دارایی‌های خارجی و ممنوعیت معاملات تجاری با نهادها و افراد خاص ایرانی می‌شد. هدف این تحریم‌ها، افزایش فشار در حوزه‌های متعدد به خصوص بخش اقتصادی بر جمهوری اسلامی ایران به‌منظور مجبور کردن این کشور به پذیرش مذاکرات و تعدیل سیاست‌های هسته‌ای، موشکی و منطقه‌ای خود بوده است. این تحریم‌ها تأثیرات عمیقی بر اقتصاد ایران گذاشت و باعث کاهش درآمدهای نفتی، افزایش تورم و محدودیت در دسترسی به کالاهای ضروری و خدمات مالی بین‌المللی شد.

تحریم‌ها همچنین تأثیرات عمیقی بر ساختار قدرت در منطقه غرب آسیا داشته است. از یک سو، تحریم‌ها منجر به تضعیف اقتصاد ایران شده و قابلیت‌های این کشور در تأمین منابع مالی و نظامی گروه‌های نیابتی خود در منطقه را کاهش داده است. این تضعیف اقتصادی در کنار محدودیت‌های دیپلماتیک و نظامی، به تدریج موقعیت ایران به‌عنوان یک بازیگر منطقه‌ای را تحت تأثیر قرار داده و زمینه را برای تغییرات در الگوهای قدرت منطقه‌ای فراهم کرده است. در این فرآیند، بازیگران منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای دیگر مانند عربستان سعودی، اسرائیل و ایالات متحده، تلاش کرده‌اند تا خلأ قدرت ناشی از محدودیت‌های ایران را پر کنند. از سوی دیگر، تحریم‌ها ایران را به سمت تقویت روابط با قدرت‌های فرامنطقه‌ای مانند چین و روسیه سوق داده است. این کشورها از تحریم‌های غرب به‌عنوان فرصتی برای گسترش نفوذ خود در منطقه استفاده کرده و با ایران به تعاملات اقتصادی و نظامی جدیدی پرداخته‌اند. این موضوع به تغییر موازنه‌های قدرت سنتی در منطقه به‌ویژه در تقویت نقش روسیه و چین در معادلات منطقه‌ای منجر شده است.

علاوه بر این، تحریم‌ها موجب شده است که ایران سیاست خارجی خود را بر اساس مقاومت و تقابل تنظیم کند. این سیاست‌ها به جای تضعیف نفوذ ایران، به نوعی به تقویت هژمونی این کشور در برخی مناطق منجر شده است؛ زیرا ایران از ابزارهای جدیدی برای تقویت نفوذ خود استفاده کرده است. افزایش قدرت نیروهای نیابتی در عراق، سوریه، لبنان، عراق و یمن، نمونه‌هایی از این استراتژی‌ها می‌باشد که توانسته است نفوذ ایران در منطقه را حفظ کند. در عین حال، تحریم‌ها باعث افزایش فشارهای داخلی بر حکومت ایران نیز شده است که می‌تواند در درازمدت به تغییرات در سیاست داخلی و خارجی این کشور منجر شود. این فشارها ممکن است ایران را مجبور به مذاکره و تعدیل سیاست‌های منطقه‌ای خود کند؛ به‌ویژه اگر تحریم‌ها همچنان ادامه داشته باشند و فشارهای اقتصادی و اجتماعی بیشتری بر مردم ایران وارد کند. به‌طور کلی، تحریم‌های بین‌المللی

علیه ایران، نه تنها اقتصاد این کشور را تضعیف نموده است، بلکه به تغییرات قابل توجهی در موازنه قدرت در منطقه غرب آسیا نیز دامن زده است. با این حال، ایران از طریق اتحادهای جدید و تغییر رویکردهای استراتژیک خود توانسته است بخشی از این فشارها را خنثی نموده و همچنان به‌عنوان یک بازیگر مهم منطقه‌ای باقی بماند.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان، مقاله پیش‌رو فاقد هر گونه تعارض منافع بوده است.

فهرست منابع

منابع فارسی

حشمت‌زاده، محمد باقر (۱۳۸۴) «مقدمه و چارچوبی برای بررسی تاثیرات انقلاب اسلامی در کشورهای اسلامی»، *فصلنامه پژوهش. ۱۲*، صص ۲۱۲-۲۳۴.

خواجی، غلامرضا (۱۳۹۱) «تحریم اقتصادی از منظر حقوق بین‌الملل با تاکید بر حقوق بین‌الملل اقتصادی و حق توسعه»، *دو فصلنامه حقوق اقتصادی، (۲)۱۹*، صص ۱-۲۰.

سجادپور، سید کاظم و وکیلی، فرهاد (۱۳۹۴) «رژیم تحریم‌های بین‌المللی: بنیان‌ها، فرایندهای تصمیم‌ساز، نهادهای مجری و سنجش کارایی»، *فصلنامه روابط خارجی، (۱)۷*، صص ۳۹-۶۴.

قادری کنگاوری، روح‌الله، (۱۳۹۲) «نظریه مقاومت در روابط بین‌الملل؛ رویکرد ایرانی- اسلامی نفی سبیل و برخورد با سلطه»، *مجله سیاست دفاعی، (۸۲)۲۱*، صص۱۹۱-۲۴۸.

لیتل، ر. (۱۳۸۳). *رژیم‌های بین‌المللی، در جان بیلس و استیو اسمیت: جهانی شدن سیاست: روابط بین‌الملل در عصر نوین*، ترجمه ابوالقاسم راه چمنی و همکاران، تهران: موسسه مطالعات فرهنگی ابرار معاصر تهران.

مختاری هشی، حسین (۱۳۹۴) «تاثیر تحریم‌های بین‌المللی بر عوامل قدرت ملی؛ با تاکید بر تحریم‌های شورای امنیت سازمان ملل بر علیه جمهوری اسلامی ایران». *فصلنامه ژئوپلیتیک، (۲)۱۱*، صص۱۳۴ تا ۱۷۳.

منابع انگلیسی

Bajoghli, N. (2023), "Iran in Latin America: Building Alliances for Busting Economic Sanctions", *Humanity: An International Journal of Human Rights, Humanitarianism, and Development*", 14(2), 309-324, Available at: https://muse.jhu.edu/pub/56/article/917003/pdf.

Cordesman, A. H. (2009), "Iranian Weapons of Mass Destruction: The Birth of a Regional Nuclear Arms Race? *Praeger*, Available at: https://a.co/d/6qoTDbW.

Felbermayr, G. J., Syropoulos, C., Yalcin, E., & Yotov, Y. (2019), "On the effects of sanctions on trade and welfare: New evidence based on structural gravity and a new database", *CESifo Working Paper* No. 7728, Available at: https://www.cesifo.org/en/publications/2019/working-paper/effects-sanctions-trade-and-welfare-new-evidence-based-structural.

Fitzpatrick, M. (2019), "*Iran's Ballistic Missile Capabilities: A Net Assessment*", International Institute for Strategic Studies.

FMSO (2023), "*Iran's Strategic Alliances in Africa: A Growing Influence*", Foreign Military Studies Office

Garoupa, N. R., & Gata, J. E. (2002), "A theory of international conflict management and sanctioning", *Public Choice*, 110(1-2), 41-65, Available at: https://link.springer.com/article/10.1023/A:1013061708807

Gause, F. G. (2014), "*Beyond Sectarianism: The New Middle East Cold War*", Brookings Institution Press, Available at: https://www.brookings.edu/articles/beyond-sectarianism-the-new-middle-east-cold-war/

Ghodsi, M. (2019), "*Iran's Endogenous Role in the International Economic System. in Heinz Gärtner and Mitra Shahmoradi (Hrsg.), Iran in the International System*", Between Great Powers and Great Ideas (S. 1 - 29). Routledge

Haidar, J. I. (2017), "Sanctions and export deflection: Evidence from Iran", *Economic Policy*, 32(90), 319-355, Available at: https://doi.org/10.1093/epolic/eix002

International Republican Institute (IRI). (2022), "Foreign Authoritarian Influence in Latin America: Iran's Growing Reach", Available at: https://www.iri.org/news/foreign-authoritarian-influence-in-latin-america-irans-growing-reach/

Jones, S. G. (2019), "*War by Proxy: Iran's Growing Footprint in the Middle East*", Center for Strategic and International Studies, Available at: https://www.csis.org/analysis/war-proxy-irans-growing-footprint-middle-east

Katzman, K. (2020a), "Iran Sanctions. Congressional Research Service", Available at: https://fas.org/sgp/crs/mideast/RS20871.pdf

Katzman, K. (2020b), "*Iran's Foreign and Defense Policies*", Congressional Research Service, Available at: https://www.everycrsreport.com/files/20200130_R44017_381c9dad5c438629d12bcec0dcd25f7416b93294.pdf

Kaye, D. D. (2018), "The Israeli–American Connection: Its Roots, Development, and Perpetuation", *Wayne State University Press*, Available at: https://a.co/d/5PTG8Yu

Krasner, S. D. (1983), "*International Regimes*", Ithaca, NY: Cornell University Press

Legrenzi, M. (2011), "*The GCC and the International Relations of the Gulf: Diplomacy, Security and Economy Coordination in a Changing Middle East*", I. B, Available at: Tauris. https://a.co/d/5JQGt8k

loney, S. (2019), "*Iran Reconsidered: The Nuclear Deal and the Quest for a New Moderation*", Brookings Institution Press, Available at: https://www.brookings.edu/book/iran-reconsidered/

Maloney, S. (2015), "*Iran's Political Economy since the Revolution*", Cambridge University Press.

Nephew, R. (2017), "*The Art of Sanctions: A View from the Field*", Columbia University Press.

Riedel, B. (2017), "*Kings and Presidents: Saudi Arabia and the United States since FDR*", Brookings Institution Press, Available at: https://a.co/d/gnz7G8E.

Translated References to English

Heshmatzadeh, Mohammad Baqez (2004) "Introduction and a framework for examining the effects of the Islamic revolution in Islamic countries", Research Quarterly. 12, pp. 212-234. [**In Persian**]

Khajaji, Gholamreza (2013) "Economic sanctions from the perspective of international law with an emphasis on international economic law and the right to development", Economic Law Quarterly, (2) 19, pp. 1-20. [**In Persian**]

Sajjadpour, Seyyed Kazem and Vakili, Farhad (2014) "International Sanction Regime: Foundations, Decision-Making Processes, Executive Institutions and Performance Measurement", Foreign Relations Quarterly, (1) 7, pp. 39-64. [**In Persian**]

Kaderi Kangavari, Ruhol Allah, (2012) "The theory of resistance in international relations; The Iranian-Islamic approach of negating the mustache and dealing with dominance", Journal of Defense Policy, (82) 21, pp. 248-1919. [**In Persian**]

Little, R. (1383). International Regimes, in John Bayless and Steve Smith: The Globalization of Politics: International Relations in the Modern Era, translated by Abolghasem Rah

Chamani et al., Tehran: Abrar Contemporary Cultural Studies Institute, Tehran. [**In Persian**]

Mokhtari Heshi, Hossein (2014) "The effect of international sanctions on national power factors; Emphasizing the UN Security Council's sanctions against the Islamic Republic of Iran. Geopolitics Quarterly, (2) 11, pp. 134 to 173. [**In Persian**]